वा भवति । बहुवचनात् खिन्नललाटादीनां ग्रहणम् । तथा ये निष्कारणक्रियदस्य द्रव्यं किं वास्य गृहमित्येवं पृच्छन्ति ये चाकारणेनात्मानङ्गूदयित्वा चरन्ति । ये चायाभावेऽपि बहुव्ययकारिणः । ये च विनष्टद्रव्याणाङ्गीर्णवस्त्रभिन्नभाजनादीनामनिर्ज्ञातस्वामिकानां विक्रयकारिणः, ते सर्वेऽपि चौर्यसम्भावनया ग्राह्या इत्यर्थः ।एवंविधलिङ्गयुक्तान् पुरुषान् गृहीत्वैते चौरा भवन्ति नवेति सम्यक् परीक्षेत न तावन्मात्रेण निश्चिनुयात् अचौरस्यापि लिङ्गसम्बन्धसम्भवात् । अतएव नारदः "अन्यहस्तात्परिभ्रष्टमक्रमादुत्थितम्भुवि । चोरेण वा परिक्षिप्तं लोप्त्रं यत्नात् परीक्षयेत् । असत्याः सत्यसङ्काशाः सत्याश्चासत्यसन्निभाः । दृश्यन्ते विविधा भावास्तस्माद्युक्तं परीक्षणमिति" । स्तेयस्य त्रैविध्यमाह स एव "तदपि त्रिविधं ज्ञेयं द्रव्यापेक्षम्मनीषिभिः । क्षुद्रमध्योत्तमानां तु द्रव्याणामपकर्षणादिति" । चौरस्य द्वैविध्यमाह बृहस्पतिः "प्रकाशाप्रकाशाश्च तस्करा द्विविधाः स्मृताः । प्रज्ञासामर्थ्यमायाभिः प्रभिन्नास्ते सहस्रधेति" । प्रकाशतस्करानाह स एव । "नैगमा वैद्यकितवाः सभ्योत्कोचकवञ्चकाः । दैवोत्पादविदो भद्राः शिल्पज्ञाः प्रतिरूपकाः । अक्रियाकारिणश्चैव मध्यस्थाः कूटसाक्षिणः । प्रकाशतस्करा ज्ञेते तथा कुहकजीविनः" इति प्रतिरूपकाः प्रतिरूपकराः । अतएव नारदः "प्रकाशवञ्चकास्तत्र कूटमानतुलाश्रिताः । उत्कोचकाः सोपधिका वञ्चकाः परयोषितः । प्रतिरूपकराश्चैव मङ्गलादेशवृत्तयः । इत्येवमादयो ज्ञेयाः प्रकाशतस्करा भुवीति" । नैगमादिव्याजेन ये परद्रव्यापहारकास्ते नैगमाद्याः । अप्रकाशतस्करस्वरूपभेदानाह व्यासः "साधनाङ्गान्विता रात्रौ विचरत्यविभाविताः । अविज्ञातनिवासाश्च ज्ञेयाः प्रच्छन्नतस्कराः । उत्क्षेपकः सन्धिभेत्ता पान्थसुङ्ग्रन्थिभेदकः । स्त्रीपुङ्गोश्च पशुस्तेयी चौरो नवविधः स्मृतः" इति । रात्राविति प्रायिकम् अरण्यादौ दिवापि सम्भवात् । उत्क्षेपकः धनिनामनवधानतां निश्चित्य तत्समीपस्थं धनमुत्कृत्य ग्राहकः । सन्धिभेत्ता गृहयोः सन्धौ स्थित्वा तत्रत्यभित्तिभेत्ता । पान्थसुट् कान्तारादौ पथिकानान्धनग्रहणापहारकः । ग्रन्थिभेदकः परिधानीयादिग्रथितं धनं गृहीत्वा तद्ग्रन्थिमोचक इति । एकाग्रतस्कराणां दण्डमाह स एव "स्त्रीपुंसौ यस्य यन्नीह मङ्गलादेशवृत्तयः । गृह्णन्ति कृत्स्नना चर्यां मनाग्यांस्वार्यालिङ्गिनः । नैगमाद्या भूरिधना दण्ड्या दोषानुरूपतः । यथा तेन नियर्त्तन्ते तिष्ठन्ति सभये तथेति" । दोषानुरूपतो दण्ड्या नतु धनानुरूपत इत्यभिप्रायः । केषाञ्चित् प्रकाशतस्कराणां दण्डमाह बृहस्पतिः "प्रच्छाद्य दोषं व्यामिश्रं पुनः संस्कृत्य विक्रयी । पण्यं तद्विगुणं दाप्यो वणिग् दण्डं च तत्समम् । अज्ञातौषधिमन्त्रस्तु यश्च व्याधेरतत्त्ववित् । रोगिभ्योऽर्थं समादत्ते स दण्ड्यश्चोरवद्भिषक् । कूटाक्षदेविनः क्षुद्रा राजलभ्यहराश्च ये ! गणका वञ्चकाश्चैव दण्ड्यास्ते कितवाः स्मृताः । अन्यायवादिनः सभ्यास्तथैवोत्कोचजीविनः । विश्वस्तवञ्चकाश्चैव निर्वास्याः सर्वएव ते । ज्योतिर्ज्ञानन्तथोत्पातमविदित्वा तु ये नृणाम् । आवयन्त्यर्थलोभेन विनेयास्ते प्रयत्नतः । दण्डाजिनादिभिर्युक्तमात्मानं दर्शयन्ति ये । हिंसन्ति कृत्स्ना नृणां वध्यास्ते राजपूरुषैः । अल्पमूल्यञ्च संस्कृत्य नयन्ति बहुमूल्यताम् । स्त्रीबालकान् वञ्चयन्ति दण्ड्यास्तेऽर्थानुसारतः । हेमरत्नप्रवालाद्यान् कृत्रिमान् कुर्वते तु ये । क्रेतुर्मूल्यं प्रदाप्यास्ते राज्ञा तद्विगुणं दमम् । मध्यस्थं वञ्चयन्त्येकं स्नेहलोभादिना यदा । साक्षिणश्चान्यथा ब्रूयुर्दाप्यास्ते द्विगुणन्दममिति" । राजलभ्यः करविशेषः । मनुरपि "सर्वकण्टकपापिष्ठं हेमकारन्तु पार्थिवः । प्रवर्त्तमानमन्याये छेदयेल्लवशः क्षुरैरिति ।" विष्णुरपि "द्यूते च कूटाक्षदेविनां करच्छेदः" इति । अप्रकाशतस्कराणां दण्डमाह सएव "उत्क्षेपकस्य सन्दंशश्छेत्तव्यो राजपुरुषैः" । सदंशोऽत्र करः तथा च याज्ञवल्क्यः "उत्क्षेपकग्रन्थिभेदौ करसन्दंशहीनकौ । कार्यौ द्वितीयापराधे करपादैकहीनकाविति" । अङ्गुष्ठतर्जन्योर्ग्रन्थिमोचने साधकतमत्वेनात्र सन्दंशशब्देन तयोर्ग्रहणम् । प्रथमापराधे तौ क्रमेण पाणिसन्दंशाभावन्तौ कर्त्तव्यौ, द्वितीयापराधे उभावप्येकपाणिपादाभावावेतौ कर्त्तव्यावित्यर्थः । सन्धिभेत्तॄणां दण्डमाह मनुः "सन्धिञ्छित्त्वा तु ये चौर्यं रात्रौ कुर्वन्ति तस्कराः । तेषां छित्त्वा नृपो हस्तौ तीक्ष्णशूले निवेशयेदिति" । तानिति शेषः । बृहस्पतिरपि "सन्धिच्छेदकृतो घ्नात्वा शूलमारोपयेत् प्रभुरिति" । आरोपयेत् आरोपयेदित्यर्थः । पान्थसुषि दण्डमाह स एव "तथा